

Centra EIA v ČR a v zahraničí

Jedním z doporučení workshopu ES (teď EÚ) zaměřeného na školení EIA (Avignon, 1990) byla podpora rozvoje malých center EIA ve všech členských státech, zaměřených jak na školící, tak na výzkumné aktivity. Na konci 80. a začátku 90. let tak vzniklo v zemích evropské dvanáctky několik takových center. Hlavní náplní činnosti prakticky všech je oblast školení a výzkumu.

Dánsko

- Na konci r. 1990 byla s podporou národního úřadu pro plánování Ministerstva životního prostředí založena dvě centra EIA. Jedno je na katedře pro životní prostředí, techniku a sociální studie na universitě v Roskilde a druhé na fakultě architektury Královské akademie umění v Kodani. Jejich cílem je poskytovat úřadům potřebné údaje o vlivu konkrétních projektů na životní prostředí, provádět výzkum a vývoj procesu EIA a metodologie hodnocení vlivu na životní prostředí, vybudovat síť vědců a odborných institucí zabývajících se procesem EIA a účastnit se její činnosti na národní i mezinárodní úrovni. Obě centra společně budují databáze všech EIS zpracovaných v Dánsku, informace se sem přenáší z ústředních i místních úřadů.

Německo

- *Výzkumné centrum EIA na Univerzitě v Dortmundu.* Toto centrum je umístěno na katedře prostorového plánování, od r. 1986 buduje databázi EIA a věnuje se především školící a výzkumné činnosti. Hlavními výzkumnými aktivitami centra jsou:
 - strategické hodnocení životního prostředí u projektů technického rozvoje (pro federální vládu);
 - metodika určování rozsahu a kritéria hodnocení pro proces EIA u spaloven odpadů;
 - analýza životního prostředí u 17 projektů silnic v 5 východoněmeckých státech;

- počítačová podpora pro definování cílů kvality životního prostředí pro město Dortmund.

Školící aktivity centra jsou zaměřeny zejména na rozvojové země Asie a Afriky, Brazílii a nové východoněmecké státy. Ředitel centra Volker Kleinschmidt přednášel rovněž na kursu „Espoo konvence“, pořádaném Institutem aplikované ekologie v Kostelci nad Černými lesy v listopadu 1992.

- *Centrum EIA v Hammu* je sídlem Asociace pro podporu hodnocení vlivu na životní prostředí, která má přes 1000 členů. V centru pracuje 7 lidí, vydává čtvrtletní magazín „UVP Report“ a dvouměsíčník „UVP Aktuell“. Nabízí speciální knihovnu a studovnu EIA. Centrum ve spolupráci s pracovními skupinami „Asociace“ provádí výzkum na téma „EIA a jeho aplikace v Německu“.

Portugalsko

- *EIA centrum Lisabon.* Od počátku r. 1991 buduje centrum databázi EIA, vedenou v angličtině a portugalsky a průběžně doplňovanou. Už od r. 1988 vydává centrum portugalskou mutaci EIA Newsletter doplněnou o příspěvky týkající se procesu EIA v Portugalsku. Od r. 1988 každoročně pořádá ve spolupráci s centrem EIA v Manchesteru 3-denní kurs EIA. V r. 1992 byl zaměřen na problematiku kritérií hodnocení kvality EIS. Tomuto tématu jsou věnovány rovněž výzkumné aktivity centra. Většinu aktivit finančně podporuje Komise EÚ.

Anglicko

- *Centrum EIA v Manchesteru* bylo založeno v lednu 1988 na katedře plánování a ochrany krajiny university v Manchesteru. Každoročně vydává EIA Newsletter, který od r. 1992 vychází i v české verzi. Centrum rovněž založilo a trvale rozšiřuje síť školitelů EIA. Pro návštěvníky centra jsou k dispozici informační služby a databáze EIA. Centrum vydává informační letáky, pomocí kterých informuje zájemce o veškerých činnostech a poskytovaných článcích týkajících se EIA, o kurzech a školeních EIA, o řešených výzkumných projektech, o metodických příručkách EIA atd. V poslední době se zaměřuje na problematiku Strategického hodnocení vlivu na životní prostředí (SEA). Je rovněž vedoucím pracovištěm pro zavádění a rozvoj metodiky hodnocení kvality EIS (spolupracuje při vývoji takové metodiky pro ČR). Velmi významná je školící činnost pracovníků centra, jak v rámci vlastních kursů, tak i při pomoci v ostatních zemích, včetně České republiky.

Centra EIA byla založena i v dalších městech nebo zemích, například *EIA centrum* vzniklo v *Madridu* a ve *Vladivostoku*, *Institut pro hodnocení životního prostředí ve Velké Británii* aj. Společným znakem západoevropských center EIA je, že jsou většinou součástí universit a více či méně jsou finančně podporovány z vnějších zdrojů (EÚ, národní ministerstva, university, apod.).

Česká republika

- *Regionální centrum EIA Ostrava.* Bylo založeno v červnu 1992 jako první pracoviště specializované na proces EIA v České republice. Hlavním záměrem bylo vybudovat konzultativní, informační, expertní, školící a metodické pracoviště pro zavádění a rozvoj procesu EIA. Ostravské centrum bylo založeno jako společnost s ručením omezeným a je tedy ekonomicky plně závislé na vlastní hospodářské činnosti. Zejména z ekono-

mických důvodů byly původní záměry modifikovány a v současné době je činnost centra koncentrována do tří hlavních oblastí:

– *Zpracování dokumentací a posudků* podle zákona č. 244/92., ekologických auditů a dalších odborných materiálů.

Do konce listopadu 1993 bylo zpracováno nebo rozpracováno ca 15 dokumentací a 10 posudků podle zák. č. 244/92 Sb., 3 ekologické audity a ca 10 ostatních materiálů (posudky pro dotace ze Státního fondu ŽP ČR, biologické hodnocení a pod.).

– *Školení EIA*. Centrum má zpracováním dlouhodobou strategii školení a vzdělávání v EIA. V dubnu 1992 se uskutečnil celostátní EIA seminář zaměřený na legislativu a metodiku procesu EIA. Na tento všeobecný seminář navázaly dva workshopy (v lednu a dubnu 1993), kde byla na případové studii přediskutována celá procedura EIA. R. 1994 to budou specializované kurzy na vybrané klíčové problémy procedury EIA a kurzy určené budoucím lektorům EIA. U vybraných kursů je plánována účast zahraničních lektorů.

– *Mezinárodní spolupráce*. Ze široké škály zahraničních kontaktů uvádíme dva hlavní:

1. Vydávání české verze EIA Newsletter. Po dohodě s vydavateli na Universitě v Manchesteru byla v průběhu 1. čtvrtletí 1992 připravena česká verze EIA Newsletter 6 a byla distribuována celkem ca 250 zájemcům. Česká verze čísla 7, která vyšla v dubnu 1993, je doplněna o první zkušenosti s procesem EIA v České i Slovenské republice. Číslo 8 vyjde na jaře 1994 a bude opět doplněno o zkušenosti s procesem EIA v České i Slovenské republice.
2. Projekt hodnocení kvality dokumentací (EIS). Řešení projektu „Hodnocení kvality dokumentací“ bylo zahájeno v roce 1993 ve spolupráci s Centrem pro veřejné posuzování vlivů na ŽP Praha a EIA Centre University of Manchester na zakázku ministerstva ŽP České republiky. Cílem projektu je zpraco-

vat, s využitím anglické metodiky, jednoduchý a účinný systém hodnocení kvality dokumentací. Dosavadní domácí i zahraniční zkušenosti ukazují, že zvyšování kvality dokumentací je základním předpokladem vyšší kvality celého procesu EIA. Centrum udržuje pravidelné kontakty rovněž s pracovníky zodpovědnými za proces EIA na Ministerstvu ŽP Slovenské republiky a s centrem EIA v Dortmundu.

• *Centrum pro veřejné posuzování vlivů na životní prostředí Praha* vzniklo na konci r. 1992 a je zaměřeno zejména na účast veřejnosti v procesu EIA. Centrum vydává *Informační listy*, monotematicky zaměřená na vybraná témata. Původní záměr vydávat ho měsíčně narazil v průběhu r. 1993 na nedostatek finančních zdrojů. Pracovníci centra rovněž aktivně spolupracují při přípravě i realizaci řady školicích programů pořádaných ve spolupráci se zahraničními lektory. Centrum je možno považovat za tzv. nevládní nezávislou organizaci, která hájí především zájmy občanů v procesu EIA. Je financováno zejména z darů a sponzorských příspěvků. V průběhu r. 1993 iniciovalo vznik Regionálního pracoviště EIA v Ústí nad Labem.

• *Severočeské centrum posuzování vlivů na životní prostředí, Most*. Vzniklo na začátku r. 1993 a zaměřuje se zejména na zpracovávání dokumentací a posudků podle zák. č. 244/92 Sb. a na organizaci školení a seminářů týkajících se procedury EIA.

• *Institut aplikované ekologie, Kostelec nad Černými lesy*. Není to typické centrum EIA (rozsah jeho činnosti je podstatně širší), avšak patří mezi nejvýznamnější instituce v oblasti pořádání školení a kursů EIA. V listopadu 1992 uspořádalo týdenní kurs zaměřený na „Espoo konvenci“ o hodnocení vlivů na životní prostředí přesahujících státní hranice. V dubnu 1993 ve spolupráci s Britskou radou a Střediskem teorie architektury a sídel Akademie

věd ČR připravilo kvalifikační kurs pro lektory EIA s názvem „EIA v běžné praxi“. Mimo to Institut zpracoval celou řadu dokumentací a posudků EIA.

* * *

Proces posuzování vlivů na životní prostředí je považován za jeden z neúčinnějších nástrojů uplatňování strategie trvale udržitelného rozvoje (sustainable development). V etapě zavádění do praxe má rozhodující význam školení, optimalizace legislativních předpisů a metodiky procesu EIA. Dosavadní krátká praxe ukazuje, že role center EIA je při plnění těchto úkolů nezastupitelná.

Vladimír Rimmel

Hirokatsu Hijikita (Japonsko): 3. cena na výstavě Ekoplakát 93

